

هدف و ماهیت:

دانستن جغرافیا در مفهوم علمی خود عبارت از شناخت محیط طبیعی و انسانی در پهنه زمین است که مناسبات و روابط فیمابین انسان و محیط را در تبیین پدیده های مکانی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می دهد تا بر مبنای این شناخت و طبقه بندی علمی آن، توانایی انسان را در بهبود شرایط محیط تکامل بخشد. هدف از ارائه این رشته پرورش استعدادهایی است که در جهت شکوفایی و توسعه میهن عزیز اسلامی قدم بردارند. این نیروها با بهره گیری از آموزشهای نوین به عناصری کارآمد و متخصص مبدل می شوند که قادر به طراحی و اجرای انواع طرحهای عمرانی، اقتصادی و اجتماعی در فضای سرزمین از سطح خرد تا کلان می باشند. وجه کاربردی جغرافیا را باید در توسعه فراگیر خلاصه کرد، پرداختن به موضوعاتی مانند ساماندهی مناطق شهری و روستایی، آماده سازی سرزمین، مکان گزینی جغرافیای صنایع، توزیع بهینه جمعیت و هدایت جریانهای جمعیتی و ... از این قبیل می باشد.

موضوع جغرافیا مکان است و این علم، مکان را تا جایی که به زندگی انسان مربوط می شود، مطالعه می کند و در این مطالعه سعی دارد سطح زمین را از نظر تمام ویژگی های آن مانند سردی و گرمی، حاصلخیزی، سختی و سستی، شوری و شیرینی، جنگلی و علفزاری، خشکی و رطوبت و هزاران ویژگی دیگر بشناسد. به همین دلیل مشاهده مستقیم زمین، روش اصلی مطالعه جغرافیایی است.

توانایی های مورد نیاز و قابل توصیه:

علاوه بر هندسه و ریاضی دانشجوی این رشته بخصوص دانشجوی جغرافیای انسانی باید به علوم اجتماعی علاقمند بوده و درک خوبی از مسائل اجتماعی داشته باشد تا بتواند مسائل اجتماعی و جمعیتی شهر را بررسی کرده و راه حل های مناسبی برای مشکلات موجود ارائه بدهد.

داوطلبان باید از توان جسمی و روحی لازم برخوردار باشند زیرا بسیاری از درسهای این رشته مستلزم سفرهای علمی، تحقیقات در خارج از محیط دانشگاه محیطهای شهری، روستایی، ادارات و سازمانها است لذا نیازمند فعالیت و تحرک بیشتری نسبت به سایر رشته های علوم انسانی است.

اگر فردی به مسائل شهری علاقه دارد برای مثال می خواهد مشکل ترافیک و یا آلودگی شهر حل شود و یا مدرسه و بیمارستان در سطح شهر به گونه ای توزیع گردد که این مراکز خدماتی در دسترس همه مردم باشد، خوب است که وارد این رشته شده تا با تلاش و همت بسیار، در راستای حل این نابسامانی ها قدم بردارد.

معرفی اجمالی گرایش های رشته جغرافیا:

گرایشهای جغرافیایی طبیعی، جغرافیای انسانی، جغرافیا و برنامه ریزی شهری، جغرافیای سیاسی - نظامی، کارتوگرافی از شاخه های رشته جغرافیا هستند.

جغرافیای انسانی:

اغلب توسعه گران اعتقاد دارند آنچه در نهایت روند توسعه اقتصادی و اجتماعی یک کشور را تعیین می کند، منابع انسانی آن کشور است. منابع انسانی پایه اصلی ثروت ملتها را تشکیل می دهد و سرمایه و منابع طبیعی عوامل تبعی تولید هستند چون انسانها عوامل فعالی هستند که سرمایه ها را متراکم می سازند، از منابع طبیعی بهره برداری می کنند، سازمانهای اقتصادی، اجتماعی، سیاسی را می سازند و توسعه ملی را به جلو می برند.

به همین دلیل جغرافیای انسانی به عنوان یکی از شاخه های مهم علم جغرافیا در دو گرایش جغرافیای شهری و روستائی در دانشگاهها و موسسات آموزش عالی کشورمان ارائه می شود.

جغرافیا و برنامه ریزی شهری:

یکی از پدیده های مهم و عمومی جهان امروز، افزایش نقاط شهری و توسعه شدید و روزافزون فیزیکی شهرها است. این در حالی است که در محدوده شهرها، شدیدترین و گسترده ترین دخالتها و تغییر شکل های انسانی در محیط های طبیعی مشاهده می شود. به طوری که منجر به آلودگی آبی، صوتی، هوایی، زیست محیطی، اجتماعی و در نتیجه بروز انواع خطرات برای انسان شده است. در واقع شهرها از یک سو نشانه رشد و پیشرفت و زندگی نوین هستند و از سوی دیگر به دلیل بی مبالاتی انسانها در معرض شدیدترین خطرات طبیعی قرار دارند. به همین دلیل امروزه نیاز شهرها به دست اندرکاران برنامه ریزی شهری اجتناب ناپذیر است، متخصصانی از علوم اقتصاد، جامعه شناسی، جمعیت شناسی، آمار، عمران، سازه و جغرافیا که می توانند با مشارکت یکدیگر وضعیت شهر را سروسامان دهند. در میان این دسته از متخصصان، فارغ التحصیلان جغرافیا و برنامه ریزی شهری به عنوان متخصصانی که از علوم مختلف از جمله اقتصاد، جامعه شناسی، کشاورزی، زیست و جمعیت سررشته دارند، می توانند وظیفه مدیریت برنامه ریزی شهری را بر عهده بگیرند.

گرایش جغرافیا و برنامه ریزی شهری تلاش می کند تا با توجه به عوامل انسانی و طبیعی موجود در هر شهر، برای مسائل جمعیتی، اقتصادی، زیست محیطی آن برنامه ای بیندیشد تا مطابق این برنامه مهندسیین معمار، عمران، سازه و تاسیسات، بخش های مختلف شهر را طراحی کرده و یا مشکلات شهر را حل نمایند.

در حقیقت یک متخصص جغرافیا و برنامه ریزی شهری برای مشکلات فعلی و آینده شهر راه حل های مناسبی را پیدا می کند.

جغرافیای سیاسی - نظامی:

بسیاری از انسانها دوست دارند که اراده خود را بر دیگران تحمیل کنند و برای رسیدن به این هدف از دو راه کمک می گیرند، یکی سیاست و دیگری جنگ.

البته با یک نگاه به تاریخ متوجه می شویم که بشر بیشتر اوقات برای رسیدن به این هدف، کوتاهترین راه یعنی جنگ را انتخاب کرده و برای تامین امنیت، حفظ وطن و دفع دشمن به جنگ پرداخته است.

این همان چیزی است که باعث پیدایش جغرافیای سیاسی - نظامی شده است. چرا که این رشته از جغرافیا به بررسی نقش عوامل جغرافیایی در سرنوشت جنگ ها می پردازد. عواملی مثل وضعیت ارتفاعات، آب و هوا و یا وضعیت کشورهای همسایه که می تواند نقش بسزایی در سرنوشت یک جنگ و در نتیجه در وضعیت سیاسی یک کشور داشته باشد.

به همین دلیل تمام سرداران بزرگ دنیا مثل ناپلئون و مائوتسه تونگ که بعدها رهبران سیاسی جهان شدند، موفقیت های خود را ناشی از درک جغرافیای نظامی دانسته اند و باز به همین دلیل بزرگترین بخش پنتاگون (وزارت دفاع آمریکا)، بخش مطالعات جغرافیای نظامی آن است و بالاخره براساس اصول جغرافیای نظامی بود که عراق هنگام تجاوز به کشورمان، ابتدا مرزهای محدب را اشغال کرد، چرا که مرزهای محدب نقش چشم کشور را دارند.

کسی نمی تواند سیاست را بدون ملاحظات جنگ و جنگ را بدون توجه به مفاهیم سیاسی بررسی کند، چون جنگ به عنوان یک راهکار سیاسی می تواند وضعیت نظام یک کشور را پیش بینی کند.

جغرافیای طبیعی: ئ

جغرافیای طبیعی علمی است که محیط طبیعی و تاثیر عوامل و عناصر محیطی بر زندگی و فعالیت انسان را مطالعه می کند. این علم در مقطع کارشناسی دارای دو گرایش ژئومورفولوژی و آب و هواشناسی است.

کارتوگرافی:

کارتوگرافی هنر، علم و فن تهیه انواع نقشه برای استفاده در ساختار اقتصادی، فرهنگی، دفاع ملی، روابط بین الملل، تعلیم و تربیت، جهانگردی و موارد متنوع دیگر است. یعنی یک جغرافیدان به یاری نقشه اطلاعات دقیقی درباره موقعیت ها و پراکندگی ها به دست می آورد.

نقشه در تمام گرایش های جغرافیا مورد استفاده قرار می گیرد. برای آن که علم جغرافیا، علم مطالعه پراکندگی ها و موقعیت ها است و نقشه وسیله ای برای بیان اطلاعات به دست آمده می باشد. یعنی یک جغرافیدان پدیده های جغرافی را تبدیل به علامت و سمبل

کرده و سپس علامتهای فوق را بر روی نقشه نشان می دهد. حال با توجه به این که ما صدها نوع نقشه داریم، مشخص است که تهیه یک نقشه نیاز به مهارتی خاص دارد که این مهارت را دانشجوی رشته کارتوگرافی به دست می آورد. در آغاز نقشه ها به صورت دستی تهیه می شد اما امروزه با حضور تکنولوژی کامپیوتر، نقشه ها به روش کامپیوتری تهیه می شوند و دانشجویان این گرایش نیز با نرم افزارهایی که مخصوص ترسیم نقشه، طراحی و کارهای گرافیکی است، آشنا می شوند. گفتنی است که با توجه به کاربردی بودن کارتوگرافی، این شاخه تنها در مقطع کارشناسی ارائه می شود.

گرایشهای مختلف جغرافیا در مقطع کارشناسی ارشد

(۱) جغرافیا و برنامه ریزی روستایی

(۲) جغرافیا و برنامه ریزی شهری و ناحیه ای

(۳) اقلیم شناسی

(۴) هیدرولوژی

(۵) ژئومورفولوژی

(۶) برنامه ریزی توریسم

(۷) جغرافیای سیاسی - نظامی

رشته های مشابه و نزدیک به این رشته

زمین شناسی، علوم سیاسی، جامعه شناسی و علوم اجتماعی

آینده شغلی و بازار کار

فارغ التحصیل جغرافیا می تواند به عنوان محقق در سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، بنیاد مستضعفان و جانبازان، سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، سازمان محیط زیست، شهرداری ها و وزارتخانه های آموزش و پرورش، مسکن و شهرسازی، کشور، جهاد کشاورزی، صنایع و معادن، دفاع و نفت مشغول به کار شود، همچنین می تواند در بخش بازاریابی کارخانجات کشور فعالیت بکند. به عبارت دیگر در اکثر کشورهای جهان افرادی که در صنعت توریست کار می کنند فارغ التحصیل جغرافیای شهری هستند. فارغ التحصیلان جغرافیای نظامی می توانند به راحتی جذب سازمان های انتظامی و سیاسی شوند.

دروس اصلی و اختصاصی رشته جغرافیا

دروس اصلی جغرافیای انسانی مشترک در دو گرایش جغرافیای شهری و روستایی	
جغرافیای جمعیت ایران	جغرافیای روستایی ایران
جغرافیای شهری ایران	جغرافیای اقتصادی ایران ۱: کشاورزی
جغرافیای اقتصادی ایران ۲: صنعت، حمل و نقل انرژی	اصول علم اقتصاد
نظریه های اقتصاد و اقتصاد توسعه	متون جغرافیای انسانی به زبان خارجی ۱ و ۲
نقشه ها و نمودارهای موضوعی در جغرافیای انسانی	ویژگیهای جغرافیایی انسانی مناطق خشک ایران
جغرافیا و صنعت توریسم	ویژگیهای جغرافیایی کشورهای توسعه یافته
ویژگیهای جغرافیایی کشورهای اسلامی	ویژگیهای جغرافیایی آسیای میانه

جغرافیای تاریخی (با تاکید بر ایران)	جغرافیای طبیعی در برنامه ریزی شهری و روستائی
کاربرد جغرافیای طبیعی در برنامه ریزی شهری و روستائی	

دروس اختصاصی گرایش جغرافیای روستایی	
اصول و روشهای برنامه ریزی روستائی	روابط متقابل شهر و روستا با تاکید بر ایران
اقتصاد روستائی	برنامه ریزی روستائی در ایران
کارگاه برنامه ریزی روستائی	پایان نامه

دروس اختصاصی گرایش جغرافیای شهری	
اقتصاد شهری	شهرها و شهرک های جدید
روابط متقابل شهر و روستا با تاکید بر ایران	اصول و روشهای برنامه ریزی شهری
برنامه ریزی شهری در ایران	کارگاه برنامه ریزی شهری و منطقه ای
پایان نامه	